

OVERSETTELSESOPPDRAGETS BETYDNING FOR OVERSETTELSESVALG

EKSEMPLER FRA TIDLIGERE EKSAMENSOPPGAVER

EKSAMENSFORBEREDENDE KURS FOR KANDIDATER TIL AUTORISASJONSPRØVEN

BEATE SANDVEI, NHH

Disposisjon

- **Mål for oversettelsen:** innhold, idiomatisk språk og nødvendig tilpasning
- **Oversettelsesoppdraget:** formål og målgruppe
- **Oversettelsesvalg i praksis:** kulturbundne begreper og eksempler fra tidligere eksamensoppgaver
- **Oppsummering:** hva bør kontrolleres før innlevering?

Tre mål for oversettelsen

Målteksten skal:

- gjengi kildetekstens innhold korrekt
- ha et naturlig og idiomatisk språk uten grammatikk- og stavefeil
- tilpasses den nye målgruppen og formål der det er nødvendig

Øversettelsesoppdraget

Start med å lese øversettelsesoppdraget øverst i eksamensoppgaven nøye.

Finn svar på følgende spørsmål:

- Hvor kommer teksten fra, og hvem var kildetekstens **primære målgruppe**?
- Hvem bestiller øversettelsen, og til **hvilket formål** skal målteksten brukes?
- Hvem er måltekstens **nye målgruppe**?

Eksempel på oversettelsesoppdrag fra hjemmeksamen 2025

Alle hjelpemidler tillatt, samarbeid IKKE tillatt

- Et oversettelsesvalg henger alltid tett sammen med vurderinger knyttet til det konkrete oversettelsesoppdraget (*translation brief*). Derfor følger her beskrivelsen av et tenkt oppdrag for oversettelsen av nedenstående tekst hentet fra <https://www.fagbladet.gravplassen.no/artikler/gravplassmelding>.
- Oversettelsesoppdrag: I høst skal Bergen kommune ta imot representanter fra lokale myndigheter i flere land. Besøket har som mål å gi innsikt i ulike sider ved Bergen kommunes forvaltningsarbeid, blant annet forvaltningen av kommunale gravplasser. Teksten nedenfor skal oversettes og inngå i informasjonsmaterialet som deles ut til de ulike representantene.

Slik gjengir du kildetekstens
innhold korrekt

Tenk begreper – ikke bare ord.

Finn først ut hva uttrykket betyr i sammenhengen.

Velg deretter en formulering som gjengir dette innholdet
korrekt og naturlig på målspråket.

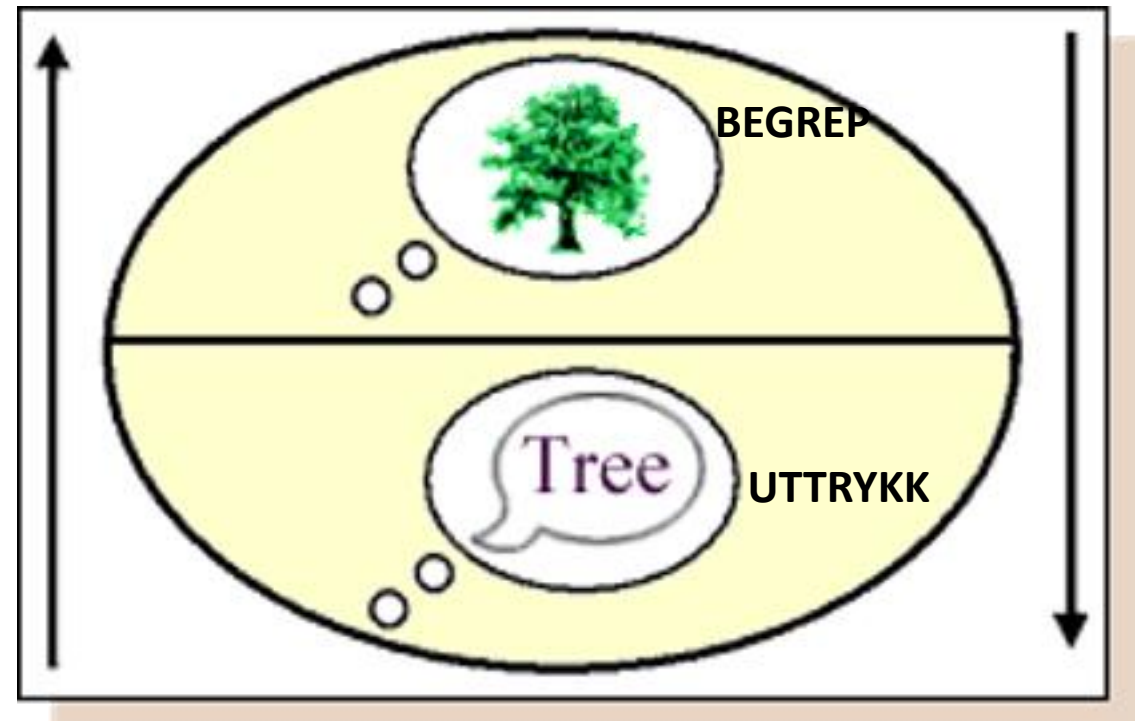
Begrepet er innholdet –
uttrykket er den språklige
formen

Se for deg et tre.

Forestillingen er **begrepet**.

tre · tree · arbre · árbol

Ulike **uttrykk** for samme **begrep**.

Ett begrep kan uttrykkes med ett eller flere ord

Eksempler – blant annet fra hjemmeksamen 2025

ETT ORD

hund

kommunedelplan

gravplassmyndighet

gravplassmelding

TO ORD

videregående skole

grå stær

røde hunder

FLERE ORD

særskilt tilrettelagt grav

obligasjon med

fortrinnsrett

Et begrep kan uttrykkes med **ett eller flere ord**. Før vi kan oversette et uttrykk, må vi forstå begrepet det betegner.

Begrepsoversettelse krever stor presisjon: Kildetekstens innhold skal gjengis korrekt.

Hva kan vi forutsette at målgruppen vet?

- **Hva vet kildetekstens leser som vi ikke kan forvente at måltekstens leser vet?**
- **PRESUPPOSISJON:** opplysning som er forutsatt, men ikke er direkte uttrykt i en setning (bokmålsordboka)
- **Eksempel:** Kildeleseren kan kjenne norsk gravplassforvaltning; den utenlandske mottakeren gjør det kanskje ikke.

Hva er kulturbundne begreper?

Kulturbundne begreper viser til fenomener, institusjoner eller ordninger som er særlig knyttet til en bestemt kultur eller et samfunn.

17. mai · russetid · dravle · tilslørte bondepiker

Fra eksamenstekstene:

tingstad (2019) · allemannsretten (2021)

dugnad (2023) · husmannsplass (2024)

Kulturbundne begreper kan
kreve en kort forklaring

Forklar kort i målteksten når målgruppen trenger det.

May 17th, Norway's Constitution Day

Autentisk restauranteksempel fra Bergen

Tilslørte bondepiker: “Veiled peasant girls”

Traditional trifle based on apple with cream, and crumble

Ikke bruk fotnoter for å forklare begrep!

Oppdraget og målgruppen avgjør hva som må forklares

År	Oppdrag og mottaker	Eksempler
2018	Cruisedestinasjon · journalister	Stortinget · Hurtigruten
2019	Voss kyrkje · turister	Olavskrossen · tingstad
2021	Naturbasert reiseliv · undervisning	allemannsretten · friluftsliv
2022	Insektvennlige hager · hageeiere	«la humla suse»
2023	Midsundtrappene · turister	dugnad · tippemidler
2024	Kulturminnevern · arkitekter	husmannsplass · prestegard
2025	Gravplassforvaltning · myndigheter	minnelund · særskilt tilrettelagt grav

Kulturbundetheten ligger i retts- og forvaltningskonteksten

Særskilt tilrettelagt grav (H2025)

- En grav som er særskilt tilrettelagt for å imøtekomme **religiøse og livssynsmessige minoriteters behov**.
- *Eksempel i veiledningen: grav orientert mot Mekka. Bestemmelsen gjelder også andre former for tilrettelegging.*
- **Det er den norske konteksten som er kulturbundet – ikke nødvendigvis ordene.**

Før innlevering: fem ting du må kontrollere

KONTROLLER BÅDE INNHOLDET OG SPRÅKET

1 Har du forstått og gjengitt innholdet?

Gir alle oversettelsesvalgene mening i sammenhengen og bevarer de tekstens røde tråd?

2 Har du oversatt begrepene – ikke bare ordene?

Vær begrepsorientert, ikke leksikalsk orientert.

3 Er målteksten naturlig og idiomatisk?

Kunne teksten vært skrevet direkte på målspråket?

4 Har du tilpasset teksten til den nye målgruppen der det er nødvendig?

Tilpass når målgruppen mangler forkunnskaper som trengs for å forstå teksten riktig – uten å endre kildetekstens innhold.

Ikke bruk fotnoter!

5 Har du lest grundig korrektur?

Kontroller grammatikk, rettskriving, terminologi og tegnsetting. Markeringer for utelatt tekst [...] skal beholdes.